

Islamic Maaref University

Scientific Journal
ISLAMIC REVELUTION STUDIES

Vol. 21, Winter 2025, No. 79

**Potential Damages of Opposing against Infiltration
in Cognitive Warfare with Emphasis
on the Statements of Ayatollah Khamenei**

Mahmoud Keshavarz¹ \ Amir Siyahpoosh² \ Ali Mohammad Naeini³ \ Hossein Arjini⁴

1. Phd student, Islamic Maaref (Islamic Revolution), Islamic Maaref University, Qom, Iran.
sardarbipelak@yahoo.com
2. Assistant professor, the group: Islamic Revolution, Islamic Maaref University, Qom, Iran.
siahpoosh@maaref.ac.ir
3. Assistant professor, the group: political sciences, Imam Hossein University, Tehran, Iran.
naeini.alimohammad@gmail.com
4. Associate professor, the group: Islamic Revolution, Islamic Maaref University, Qom, Iran.
arjini@maaref.ac.ir

Abstract Info	Abstract
Article Type: Research Article	The victory of the Islamic Revolution and the beginning of extensive intellectual-cultural developments have caused the superpowers' to react and continuously confront the system. With the spread of new knowledge, the methods of confrontation have also changed. One of the important issues in cognitive warfare is current infiltration and the disruption of the computational system and the change of the direction of movement. In order to confront it, it is necessary to first protect against the potential damages of countering infiltration by understanding the measures and expressing the countering policies. The purpose of this research is to "explain the potential damages of countering infiltration and provide practical solutions in cognitive warfare," which is examined using an analytical-descriptive method and the hypothesis of the existence of potential damages. The research findings indicate that, in addition to identifying and correcting the platforms against infiltration, through policy-making and decisive action, it is possible to reduce damage, reduce losses and damages to the country's capital, neutralize the effects, strengthen the structure, and disrupt the enemy's equations.
Received: 2024.01.14	
Accepted: 2024.05.19	
Keywords	Influence, Enemy Studies, Cognitive Warfare, Counter-Policies, Potential Damages.
Cite this article:	Keshavarz, Mahmoud, Amir Siyahpoosh, Ali Mohammad Naeini & Hossein Arjini (2025). Potential Damages of Opposing against Infiltration in Cognitive Warfare with Emphasis on the Statements of Ayatollah Khamenei. <i>Islamic Revelation Studies</i> . 21 (4). 45-66. DOI: ??
DOI:	??
Publisher:	Islamic Maaref University, Qom, Iran.

Introduction

The victory of Iran's Islamic Revolution and its subsequent intellectual-cultural transformations have positioned the Islamic Republic as an independent model and strategic rival to Western powers. This reality has led adversaries, particularly colonial powers, to employ modern methods of cognitive warfare aimed at infiltrating the country's intellectual, cultural, political, and security structures. This study aims to examine potential countermeasures against cognitive infiltration and propose practical solutions to safeguard the system against such threats.

Methodology

This qualitative research adopts an analytical-descriptive approach using documentary and library resources. Data was collected through analysis of Ayatollah Khamenei's statements (as the primary theoretical framework) along with relevant literature on cognitive warfare and infiltration. The methodology focuses on conceptual clarification and operational strategy development.

Discussion

Cognitive warfare, as the fifth dimension of warfare, refers to "infiltration into the epistemological foundations, beliefs, convictions, and cognition of individuals" - essentially meaning the hijacking of human cognitive apparatus. This phenomenon utilizes advanced infrastructure to intelligently influence decision-making processes across various governance layers through information control. Infiltration manifests in two forms: individual (targeting key figures) and systemic (network-building for collective behavior modification), both potentially leading to fundamental deviations from core principles.

The optimal counterstrategy combines reverse engineering, strategic depth enhancement, and smart influence operations. Accurate understanding of adversary tactics and recognition of formed fronts enables identification of factors disrupting the system's decision-making apparatus. This understanding must sufficiently detect cognitive vulnerabilities in policy formulation and reveal perceptual disorders causing flawed information analysis.

Such cognitive disorders may lead to mental errors, psychological manipulation, and eventual attitude transformation. This process generates intellectual challenges, creates divergent thought patterns, and ultimately causes deviation from fundamental norms - resulting in flawed decision-making that adversely affects leadership behavior and institutional processes. This study examines this phenomenon as "infiltration" while proposing appropriate counterstrategies to achieve necessary immunization against domestic and foreign threats.

A critical consideration involves potential pitfalls that may mentally and behaviorally damage governance layers, threatening the foundation of the righteous front. These damages can gradually and imperceptibly erode systemic foundations from within, making precise identification of such risks and preventive measures vitally important.

Conclusion

Research indicates that implementing intelligent counter-infiltration policies through defined strategies can significantly enhance systemic immunity. However, the counter-

infiltration process itself carries specific risks. These predominantly gradual and subtle damages can threaten fundamental system foundations by disrupting various governance functions.

Analysis reveals these potential damages emerge in four primary domains:

1. Theoretical-fundamental level (misinterpretation of core concepts and principles)
2. Structural level (bureaucratic and administrative inefficiencies)
3. Sectoral level (deviation of elites and influential groups)
4. Thematic level (infiltration across cultural, economic, and social spheres)

To mitigate these risks, the study proposes practical solutions including:

- Strengthening public vigilance
- Reforming governance structures
- Smart confrontation against infiltration networks
- Revitalization of core values

Systematic implementation of these measures can neutralize enemy conspiracies while preventing collateral damage in counter-infiltration efforts. Ultimately, success requires national unity, collective insight, and enhanced decision-making capacity across all system levels.

References

- Ahmadiyan, A. A. (2015). "Explaining the nature of various infiltrations and their relationship with the four-spectrum threat system". National Security Quarterly, 5(18). https://ns.sndu.ac.ir/article_695.html [In Persian].
- Al-Raghib al-Isfahani. (1992). *Al-Mufradat fi Gharib al-Quran* (S. A. Al-Dawoodi, Ed.). Dar al-Qalam. [In Persian].
- Alvani, M. (2005). *Public management*. Ney Publishing. [In Persian].
- Amid, H. (2011). *Amid's dictionary of terms*. Amir Kabir. [In Persian].
- Barzegar, E. (2000). "Enemy recognition in Imam Khomeini's political thought". Proceedings of the 7th Seminar on Explanation of Imam Khomeini's Defense Thought. Political-Ideological Organization of Ministry of Defense. [In Persian].
- Claverie, B., & Cluzel, F. D. (2022). "Cognitive warfare": The advent of the concept of "cognitics" in the field of warfare.
- Dastgherzadeh, K. (1996). *Improvement methods and their scope of application*. Center for Public Management Education. [In Persian].
- Defense Sciences Futurology Center. (2017). *Hybrid warfare: Literature review* (M. Jolani & G. Fouladi, Trans.). Defense Research Institute. [In Persian].
- Dehkhoda, A. A. (2006). *Dictionary* (Vol. 2). University of Tehran Press. [In Persian].
- Firoozkoobi, M., et al. (2022). "The nature of intellectual-cultural infiltration". Security Horizons Quarterly, 15(54). <https://ensani.ir/fa/article/568528> [In Persian].
- Forrester, J. W. (1971). *Counterintuitive behavior of social systems*. Technology Review.
- Fouladi, G., et al. (2019). "Examining changes and transformations in cyberspace and identifying its future direction: The formation of cognitive space". Defense Strategy Quarterly, 15(4). https://ds.sndu.ac.ir/article_112.html [In Persian].

- Ganjour, M. (2010). Enemy recognition through revelation and value system. Hayat-e Tayyebbeh. [In Persian].
- Hagh-Shenas Gorgabi, M., et al. (2017). "Identifying dimensions of strategic decision-makers' mental models in governance institutions". Iranian Journal of Management Sciences, 12(48). https://journal.iams.ir/article_276.html[In Persian].
- Haji Sadeghi, A. (2004). "Pathology of the pillars of the Islamic Revolution". Hosoon Journal, (2). [In Persian].
- Hartley III, D. S., & Jobson, K. O. (2021). Cognitive superiority: Information to power (1st ed.)
- Imani, F., et al. (2012). "The impact of cognitive maps on recreating cognitive patterns of the environment". Applied Psychology Research Quarterly, 13(4). <https://sanad.iau.ir/Journal/jsrp/Article/892536> [In Persian].
- Kalantari, F. (2016). "Characteristics of probable future war against the Islamic Republic of Iran and counter strategies". Defense Strategy Quarterly, 14(4). https://ds.sndu.ac.ir/article_248.html[In Persian].
- Kauppi, N. (2010). Knowledge warfare: Social scientists as operators of global governance.
- Keshavarz, M. (2019). Enemy strategy in cognitive warfare against the Islamic Revolution. Islamic Ma'aref University. [In Persian].
- Keshavarz, M. (2020). Enemy strategy in the managerial arena. Zamaneh Think Tank. [In Persian].
- Keshavarz, M. (2023). "The Islamic Republic of Iran's countermeasure approach in cognitive warfare against the enemy with emphasis on intelligent human capital networking". Zamaneh Think Tank, 2(6). [In Persian].
- Khalfzadeh, R., Khozin, H., & Sharifi, M. (2021). "Ways to counter enemy cultural infiltration from the perspective of the Supreme Leader". Holy Defense Studies Quarterly, 7(1). DOI: 20.1001.1.25883674.1400.7.1.6.2 [In Persian].
- Khaneifar, H. (2005). "Mind engineering and creativity". Porseman Journal, (33). [In Persian].
- Khomeini, R. (n.d.). Sahifeh-ye Imam (Vols. 7, 8, 15, 18, 21). Islamic Publishing. [In Persian].
- Mahjoob, H., & Shakoory, S. (2022). "Modern cognitive warfare: From cognition in combat to the realm of cognitive warfare". Human Resources Studies Quarterly, 12(2). <https://doi.org/10.22034/jhrs.2022.158895>[In Persian].
- Mirshekari, J. (2007). Approved terms dictionary by the Academy. Academy of Persian Language and Literature. [In Persian].
- Moghaddamfar, H., & Mohseni, E. (2021). Cognitive warfare: The science of victory in the battle of minds. Tasnim. [In Persian].
- Mohammadi Najm, H. (2010). Cognitive warfare: The fifth dimension of war. Imam Hossein University. [In Persian].
- Moin, M. (2012). Moin dictionary. Amir Kabir. [In Persian].
- Noori, A. R., & Yaghoubi Hiyagh, S. (2022). "The issue of infiltration in government and counter strategies based on content analysis of Al-Munafiqun Surah". Defense Politics Scientific Journal, 31. DOI: 20.1001.1.10255087.1401.31.3.5.6 [In Persian].

- Nozari, H. A. (2001). Philosophy of history: Methodology and historiography. Tarh-e No. [In Persian].
- Oxford Dictionaries. (2017). Mind - definition of mind in English. Oxford University Press. Retrieved May 8, 2017, from:
<https://en.oxforddictionaries.com/definition/mind>
- Rahimi, B., et al. (2022). "Strategic plan to counter U.S. security-intelligence infiltration in the Islamic Republic of Iran with emphasis on Imam Khamenei's views". National Security Quarterly, 12(43). <http://noo.rs/AHMZf> [In Persian].
- Soltani, F., Mohammadi Monfared, H., & Javdani Moghaddam, M. (2022). "Examining the application of cognitive warfare in NATO operational domains". Strategic Environment Studies Quarterly, 6(4). DOI: 20.1001.1.28212673.1401.6.21.5.7 [In Persian].
- Supreme Leader's statements published on his official website. (n.d.). Office for Preservation and Publication of the Supreme Leader's Works:
<https://farsi.khamenei.ir/> [In Persian].

-

المخاطر المحتملة لمواجهة الاختراق في الحرب الإدراكية مع التركيز على تصريحات آية الله العظمى الخامنئي

محمود كشاورز^١ / أمير سياهبوش^٢ / علي محمد نائيني^٣ / حسين أرجيني^٤

١. طالب دكتوراه في المعارف الإسلامية، فرع الثورة الإسلامية، جامعة المعارف الإسلامية، قم، إيران (الكاتب المسؤول).

sardarbipelak@yahoo.com

٢. أستاذ مساعد في قسم الثورة الإسلامية، جامعة المعارف الإسلامية، قم، إيران.

siahpoosh@maaref.ac.ir

٣. أستاذ مساعد في قسم العلوم السياسية، جامعة الإمام الحسين (عليه السلام) الشاملة، طهران، إيران.

naeini.alimohammad@gmail.com

٤. أستاذ مشارك في قسم الثورة الإسلامية، جامعة المعارف الإسلامية، قم، إيران.

arjini@maaref.ac.ir

معلومات المادة	ملخص البحث
نوع المقال: بحث	لقد أدى انتصار الثورة الإسلامية وبدء التحولات الفكرية والثقافية إلى استياء القوى العظمى والمواجهة الدائمة للنظام. تطوّرت أساليب المواجهة مع انتشار المعارف الحديثة. من القضايا المهمة في الحرب الإدراكية هو الاختراق الفكري وإحداث الخلل في النظام المحاسبي وتغيير اتجاه الحركة، ومن أجل التصدي لذلك، يجب الحماية من الأضرار المحتملة لمواجهة الاختراق، وذلك أولاً بالفهم الصحيح للإجراءات وتوضيح سياسات المواجهة. يهدف البحث وراء «تسليط الضوء على المخاطر المحتملة لمواجهة الاختراق وتقديم الحل العملي في الحرب الإدراكية» بالاعتماد على المنهج الوصفي التحليلي، فيدرس وجود المخاطر المحتملة بعد فرض وجودها. تشير نتائج البحث إلى أنه بجانب المعرفة على نقاط الاختراق وتصحيحها، يمكن الحصول على تقليل المخاطر وخفض الخسائر والأضرار على رؤوس الأموال الوطنية وتحيد التأثيرات وتعزيز البنية وتقويض معادلات العدو، خلال السياسات والمواجهة الصارمة.
تاريخ الاستلام: ١٤٤٥/٠٧/٠٢	
تاريخ القبول: ١٤٤٥/١١/١٠	
الألفاظ المفتاحية	الاختراق، معرفة العدو، الحرب الإدراكية، سياسات المقابلة، المخاطر المحتملة.
الاقتباس:	محمد (١٤٤٦). لمخاطر المحتملة لمواجهة الاختراق في الحرب الإدراكية مع التركيز على تصريحات آية الله العظمى الخامنئي. مجلة دراسات الثورة الإسلامية. ٢١ (٤): ٦٦-٤٥. DOI: ??
رمز DOI:	??
الناشر:	جامعة المعارف الإسلامية، قم، إيران.

نشریه علمی

مطالعات انقلاب اسلامی

سال ۲۱، زمستان ۱۴۰۳، شماره ۷۹

آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ در جنگ شناختی با تأکید بر بیانات آیت‌الله العظمی خامنه‌ای

محمود کشاورز^۱ / امیر سیاهپوش^۲ / علی محمد نائینی^۳ / حسین ارجینی^۴

۱. دانشجوی دکتری معارف اسلامی، گرایش انقلاب اسلامی، دانشگاه معارف اسلامی، قم، ایران (نویسنده مسئول).

sardarbipelak@yahoo.com

۲. استادیار گروه انقلاب اسلامی، دانشگاه معارف اسلامی، قم، ایران.

siahpoosh@maaref.ac.ir

۳. استادیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

naeini.alimohammad@gmail.com

۴. دانشیار گروه انقلاب اسلامی، دانشگاه معارف اسلامی، قم، ایران.

arjini@maaref.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی (۴۵ - ۶۶) تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۳۰ واژگان کلیدی	پیروزی انقلاب اسلامی و آغاز تحولات فکری - فرهنگی گسترده، سبب برنتابیدن ابرقدرت‌ها و مقابله مداوم با نظام بوده است. با گسترش دانش‌های نوین، روش‌های مقابله نیز تغییر یافت. یکی از مسائل مهم در جنگ شناختی، نفوذ جریانی و ایجاد اختلال در نظام محاسباتی و تغییر مسیر حرکت است که به جهت مقابله، در ابتدا با درک متناسب از اقدامات و بیان سیاست‌های مقابله‌ای می‌بایست نسبت به آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ، مصون‌سازی اتفاق افتد. هدف از این پژوهش «تبیین آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ و ارائه راهکارهای عملی در جنگ شناختی می‌باشد» که با روش تحلیلی - توصیفی و فرضیه وجود آسیب‌های احتمالی به بررسی آنها می‌پردازد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که در کنار شناسایی و اصلاح بسترهای نفوذ، با سیاست‌گذاری و برخورد قاطع، می‌توان به تقلیل آسیب‌ها، کاهش خسارات و صدمات سرمایه‌های کشور، خنثی‌سازی تأثیرات، تقویت ساختار و برهم زدن معادلات دشمن دست یافت.
استناد: کشاورز، محمود امیر سیاهپوش، علی محمد نائینی و حسین ارجینی (۱۴۰۳). آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ در جنگ شناختی با تأکید بر بیانات آیت‌الله العظمی خامنه‌ای. <i>مطالعات انقلاب اسلامی</i>. ۲۱ (۴). ۴۵ - ۶۶. DOI: ?? کد DOI: ?? ناشر: دانشگاه معارف اسلامی، قم، ایران.	

طرح مسئله

انقلاب اسلامی ایران توانست در کمتر از نیم قرن حکومتی پایه‌ریزی کند که در دو بعد سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، به‌عنوان رقیبی قدرتمند برای غرب و الگویی موفق در منطقه تبدیل شود؛ که البته زنگ خطر بزرگی برای سرشت استعماری و ماهیت تمدنی دنیای غرب است.

برای غرب به اثبات رسیده که اساسی‌ترین راه مقابله با کشور مستقل دارای تفکر و اعتقاد مقاومت، انهدام باورها و ارزش‌های حاکم بر آن جامعه است؛ زیرا به تجربه محرز شده است که دیگر روش‌های مواجهه با این انقلاب به رشد بیشتر و خودشکوفایی و رویش درونی اقتدار آن منتهی می‌شود.

جنگ شناختی مفهومی است که توانسته با اتکاء به زیرساخت‌های نوین و به‌صورت هوشمندانه با کنترل اطلاعات، چرخه تصمیم‌گیری افراد، جریان‌ها و لایه‌های مختلف حاکمیت را تحت تأثیر قرار داده و با احتمال نفوذ افراد و جریان‌ها در این مسیر، انحراف از معیار را رقم زند. بهترین راهکار مقابله، استفاده از مهندسی معکوس در کنار عمق‌بخشی و اثرگذاری هوشمندانه است. درک متناسب از اقدامات دشمن و جبهه شکل‌گرفته، ما را به سمت شناسایی عوامل تأثیرگذار اختلال دستگاه محاسباتی سوق می‌دهد.

لذا می‌بایست با آگاهی نسبت به عوامل اثرپذیر در تصمیم‌سازی‌ها و کشف نابسامانی ادراکی که سبب ارزیابی و تحلیل غیرمناسب اطلاعات، شکل‌گیری اشتباهات ادراکی و نهایتاً دستکاری ذهنی و تغییر نگرش شده و باعث رویش چالش‌های ذهنی و به وجود آمدن الگوهای ذهنی متفاوت، انحراف از معیار و در آخر تصمیم‌سازی غیرصحیح و اثرگذاری بر تصمیم‌گیری و رفتار مدیران و افراد می‌گردد و در این نوشتار به‌عنوان نفوذ مطرح گردیده، اقدامات راهبردی و سیاست‌های مقابله‌ای آن را به کار بست، تا در مقابل آفند دشمنان داخلی و خارجی، مصون‌سازی اتفاق افتد.

نکته مهم، وجود آفت‌های احتمالی است که ممکن است با ایجاد صدمات ذهنی و رفتاری در لایه‌های حاکمیت، جبهه حق را به ازمحلال کشد؛ در این پژوهش سعی شده به بررسی آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ و ارائه راهکارهای عملی بپردازیم که اثر آن سبب کاهش خسارات و خنثی‌سازی تأثیرات؛ تقلیل آسیب‌ها، تقویت ساختارها و بر هم زدن معادلات دشمن است.

بیان مفاهیم

نفوذ: ریشه‌ای عربی به معنای رسوخ است (راغب، ۱۳۸۵) و در اصطلاح «مجموعه اقدامات و رویکردهایی به منظور تأمین کامل اهداف به روش آسان‌تر یا حداقلی‌تر، زمینه‌ساز تمهید، تسهیل و یا تسریع پیروزی در صحنه نبرد است» (احمدیان، ۱۳۹۴: ۱۰). در یک بیان ساده‌تر به «اعمالی که مستقیم

و یا غیرمستقیم سبب تغییر در رفتار و یا نظرات دیگران می‌شود» (الوانی، ۱۳۸۴: ۴۲) گویند.

دشمن: در لاتین، مترادف با «Enemy» و در فرهنگ دینی و اصطلاح قرآنی، به معنای «عدو» و مترادف با تجاوز است (گنجور، ۱۳۸۹: ۳۴). در تعریف کلی، امام خمینی علیه السلام دشمن را هر شخص، راه، جریان، گروه و کشوری می‌داند که مسیر، راه و اهداف او مقاصد اسلامی نیست (برزگر، ۱۳۷۹: ۴۶).

جنگ شناختی: یکی از حوزه‌های علوم شناختی، قلمرو دفاعی، مورد استفاده نیروهای مسلح می‌باشد که بر مبنای تعریف بومی «نفوذ به زیربنای معرفتی و باورها و اعتقادات و شناخت افراد است و به تعبیری به معنای تسخیر دستگاه معرفت‌شناسی انسان» است (کشاورز، ۱۳۹۸: ۶) چهار هدف عمده دشمن در جنگ شناختی عبارتند از: ایجاد تغییر در اعتقادات و باورها، افکار و اندیشه‌ها، رفتار و ساختار سیاسی یک جامعه.

سیاست‌های مقابله‌ای: سیاست در لغت به شناخت، اتخاذ تصمیم و پیاده‌سازی بهترین روش (میرشکاری، ۱۳۸۶) و در ادبیات فارسی به معنی «اداره کردن» و «چاره کردن» آمده است (عبداللهی، ۱۳۸۸). در اصطلاح «راهبرد و روش و مشی اداره یا بهتر کردن هر امری بیان شده است» (نوذری، ۱۳۸۰: ۲۱). مقابله نیز به «تلاش رفتاری - شناختی برای مهار تعارض‌ها و خواسته‌های درونی و محیطی، فراتر از منابع شخص» تبیین شده است (دهخدا، ۱۳۸۰: ۸۷۱). در یک کلام سیاست مقابله‌ای به «فن و یا گزاره‌های پایه‌ای به جهت شناخت و ارزیابی، تطبیق و مقایسه تعارضات، اتخاذ تصمیم و تلاش برای پیاده‌سازی بهترین روش و ارائه راه‌حل‌های متناسب در برابر چالش‌های احتمالی یا پیش رو» تعریف می‌شود.

پرسش‌های پژوهش

در این پژوهش به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال هستیم که: آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ در جنگ شناختی چیست؟

- و برای رسیدن به این پرسش نیازمند سؤالات فرعی دیگری نیز هستیم:
- اقدامات راهبردی دشمن در ایجاد اختلال دستگاه محاسباتی کدام است؟
- تقسیم‌بندی نفوذ بنابر فرمایشات رهبری و اقدامات دشمن از منظر شناختی چه می‌باشد؟
- سیاست‌های مقابله با نفوذ در جنگ شناختی کدام است؟

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش حاضر با توجه به اهمیت و کاربردی بودن بحث در سه سطح قابل ارزیابی است:

۱. پژوهش‌های مشابه پژوهش حاضر که به جنگ شناختی و ابعاد آن و تأثیرگذاری بر جامعه هدف و تصمیم‌گیری در عرصه، پرداخته است.

۲. پژوهش‌هایی که در مقام کاربردی به بررسی اصول، فرایندها، سیاست‌های اجرایی و ... در مقام مواجهه و مقابله با دشمن خارج از مباحث جنگ شناختی، پرداخته است.

۳. پژوهش‌هایی که بالاخص با موضوع نفوذ به مسئله پرداختند.

با توجه به نوپدید بودن این بحث و تحقیقات میدانی صورت گرفته در سطح نخست می‌توان این‌طور بیان داشت که اغلب مقالات منتشر شده، ترجمه‌هایی از مقالات ناتو و برخی از پژوهشکده‌های مرتبط در امریکا است؛ مقالاتی همچون «بررسی کاربرد جنگ شناختی در حوزه‌های عملیاتی سازمان ناتو» آقای سلطانی و همکاران، و «جنگ‌شناختی مدرن: از شناخت در رزم تا عرصه جنگ شناختی» آقایان محبوب و شکوری که با رویکرد ترجمانی به پرداخت عرصه‌های جنگ شناختی به صورت نظامی صرف و تأثیرپذیری آنان در رزم در جنگ‌های مدرن پرداختی داشته است. در اینجا ذکر این نکته لازم است که کتاب منبع در زمینه جنگ شناختی توسط آقای سید حسین محمدی نجم با عنوان **جنگ شناختی، بُعد پنجم جنگ** منتشر شده و اغلب کتب و مقالات از این نوشتار بهره برده‌اند.

در سطح دوم مقالاتی همچون «مشخصات جنگ احتمالی آینده علیه ج.ا. ایران و راهبردهای مقابله با آن» آقای کلانتری است که به بررسی جنگ‌های آینده در هفت بعد و بهره‌مندی از ده ویژگی راهبردی می‌پردازد. مقاله «طرح راهبردی مقابله با نفوذ سیاسی آمریکا در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر آرا و اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله العالی)» که پیرامون نفوذ مستقیم و تأثیرگذاری غیرمستقیم بر سه حوزه تشخیص، تصمیم و اقدام در جهت بر هم خوردن منافع کشور اشاره دارد. از امتیازات پژوهش‌های فوق بررسی ابعاد مختلف جنگ‌های آینده توسط دشمن در ابعاد مختلف رزم است، اما از مهم‌ترین کاستی‌های این تحقیق‌ها، عدم تطبیق جنگ شناختی بر حوزه‌های معرفتی، انسانی و همچنین ذهن و ابعاد آن است. فراوانی پژوهش‌های صورت گرفته پیرامون اصول مقابله در ابعاد مختلف جنگ، نشان‌دهنده اهمیت موضوع است.

در سطح سوم نیز فراوانی پژوهش‌های صورت گرفته با موضوع نفوذ بسیار بالاست. مقاله «راه‌های مقابله با نفوذ فرهنگی دشمن از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی)» آقای خلف‌زاده و همکاران و یا «مسئله نفوذ در حکومت و راهبرد مقابله با آن بر اساس تحلیل محتوای سوره منافقون» آقای نوبری و یعقوبی و «چیستی نفوذ فکری - فرهنگی» آقای فیروزکوهی و همکاران، از جمله مقالات پُرارجاع است که در مجموع به چیستی و چگونگی نفوذ در سطح فکری و فرهنگی می‌پردازد. به هر حال پژوهش‌های

شکل گرفته در این زمینه بسیار زیاد می‌باشد که متأسفانه عرصه تطبیقی آن در مقام راهبردی (فرمایشات رهبری) نسبت به آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ در جنگ شناختی خالی است.

روش پژوهش

پژوهش حاضر مبتنی بر روش کیفی با رویکرد توصیفی - تحلیلی است و جمع‌آوری اطلاعات نیز ترکیبی از روش اسنادی - کتابخانه‌ای است. در تحقیقات توصیفی محقق به دنبال «بیان» و «چگونه بودن» موضوع است که شامل جمع‌آوری اطلاعات برای آزمون فرضیه یا پاسخ به سؤالات مربوط به وضعیت فعلی موضوع مورد مطالعه می‌شود. تحقیقات توصیفی هم جنبه کاربردی دارند و هم جنبه مبنایی، که در بعد کاربردی از نتایج این تحقیقات در تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و همچنین برنامه‌ریزی استفاده می‌شود.

چارچوب مفهومی

به‌طور کلی پیرامون نبردهای آینده و به‌طور خاص جنگ شناختی با توجه به تعاریف ارائه‌شده و متکی بر نظریات پایه‌ای، چهارچوب‌های نظری مختلفی بیان شده که اغلب در حوزه نظامی کاربرد دارد، که با توجه به اهمیت تبیینی این پژوهش و به‌جهت رسیدن به اشباع نظری، نظریه پایه‌ای آن بیان می‌گردد:

نظریه ابعاد جنگ: بُعد پنجم: شناخت به‌عنوان بُعد پنجم در کنار ابعاد چهارگانه سطح، زیرسطح، فراسطح و زمان، معنا می‌شود. نظریه درصدد است در کنار ابعاد مکانی و زمانی پدیده اجتماعی جنگ، مفهوم استعاری ذهن و شناخت را به‌عنوان بُعد پنجم جنگ بازنمایی کند. بازنمایی این بُعد، از مختصات دوران پسامدرن است (کلاوری و کلوزل، ۲۰۲۲: ۳). با ورود فن‌آوری اطلاعات و توسعه شبکه مجازی، قابلیت‌های این عرصه به ابعاد چهارگانه قبلی اضافه شد. استعاره ذهن و شناخت، به‌عنوان بُعد پنجم جنگ (جنگ شناختی)، شناسایی و مفهوم‌سازی شده است (محمدی نجم، ۱۳۸۹: ۱۵). در این استعاره، فضای مجازی به «ذهن» تشبیه و فعالیت‌های ناظر بر دریافت، تجزیه، تحلیل و انتقال داده‌ها به‌عنوان «فعالیت شناختی» تعبیر می‌گردد (فولادی، ۱۳۹۸: ۷۵ - ۱۰۴).

عرصه «ذهن» و «فعالیت شناختی» در عصر اطلاعات، همان‌گونه که مهم‌ترین عرصه برای سامان‌دهی نظم و نظام اجتماعی است، مهم‌ترین بستر برای آشوب نیز خواهد بود. هر طرف که سُلطه بیشتری بر زیرساخت‌ها یا فرایند دریافت و تجزیه و تحلیل و انتقال داده‌ها و اطلاعات داشته باشد، عملاً در معرض کنترل جوامع بر اساس اراده خود است. با این توضیح جنگ شناختی در پارادایم نظامی جنگ و با تعریف سنتی آن، معنا و مفهوم می‌یابد و با شرایط دوران پسامدرن و عصر اطلاعات تطبیق می‌یابد.

با توسعه مفهوم جنگ شناختی به عرصه‌های نوپدید، تبیین‌های نظری مرتبط با جنگ شناختی نیز بسط می‌یابد. که در ذیل به برخی از تبیین‌های نظری توسعه‌یافته از جنگ شناختی با توجه به موضوع مورد بحث اشاره خواهد شد:

نظریه جنگ دانشی یا جنگ ایده‌های آکادمیک: در این جنگ، اثرگذاری اهداف نظامی از طریق تمرکز بر «دانش» به‌عنوان یک پروسه اجتماعی صورت می‌پذیرد که در روان‌شناسی علم و یا جامعه‌شناسی معرفت از آن بحث می‌شود. در رویکرد روان‌شناسی علم، مفهوم «تخصیص شناختی» پیازه و ویگوتسکی یکی از شاخص‌ترین تبیین‌های نظری این عرصه است (هارتلی، ۲۰۲۱: ۱۵ - ۱۷).

بر اساس رویکرد جامعه‌شناختی معرفت (با کاربست از نظریه فوکو) در ضمن تمرکز در مفهوم دانش در شکل‌گیری «جامعه» و «نهاد اجتماعی» به نوعی شناخت نیاز داریم که مجرای «دانش آکادمیک» در دوران معاصر است و مهندسی و معماری حکمرانی جهان در دست نهادهای قدرت قرار می‌گیرد و این همان جنگ دانش است.

دانشمندان علوم اجتماعی در این جنگ نقش بسیار مهمی در سامان‌دهی و هدایت جامعه برعهده دارند. در جوامع مدرن که حکومت‌ها با استفاده از ظرفیت نخبگان به اداره جامعه خود می‌پردازند، نوع «شناخت» نخبگان در سامان‌بخشی به نهادهای اجتماعی و جامعه بسیار اثرگذار بوده و چه بسا بر ذهن قانون‌گذاران، قضات، کارشناسان و مشاوران و در یک عنوان «تصمیم‌سازان» بسیار مؤثر است.

فعالان سیاسی، روزنامه‌نگاران، سیاستمداران، سازمان‌های مردم‌نهاد و ... به‌عنوان تأثیرگذاران و عوامل قدرت در سطح جامعه می‌توانند ایده‌های هم‌سو با نخبگان را در جامعه به کف جامعه و یا صف انتقال داده و بازنمایی و پشتیبان‌کننده این ایده‌ها باشند. عموماً این ایده‌ها از مسیر آکادمیک خود و به‌طور خاص از مراکز علمی (دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه) تولید و به‌وسیله نخبگان مهندسی شده و در سطح جامعه انتشار می‌یابد (کشاوری، ۱۴۰۲: ۳۹).

نظریه جنگ اتاق‌ها: منظور از این نظریه، مفهومی توسعه‌یافته از واژه «اتاق فکر» مرسوم است که در تعبیری دیگر به «جنگ اندیشکده‌ها» نیز تعبیر شده است. جنگ شناختی در فضایی برنامه‌ریزی‌شده در اتاق فکر و یا اندیشکده‌های راهبردی، عملیاتی می‌شود که قالب اصلی این اندیشکده‌ها بر مبنای بارش فکری کنشگران راهبردی و عملیاتی شکل می‌گیرد. تعبیر «میز اتم» نیز تعبیری متناسب برای فضای اندیشکده‌ای و یافتن راه‌حل مسائل در اندیشکده‌ها است که در سال‌های گذشته این تعبیر روزرسانی شده و نتایج آن را در ابعاد مختلف درگیری شاهد هستیم (کاوی، ۲۰۱۰: ۳۳۲ - ۳۳۰).

نقش اندیشکده‌ها در برخی کشورها (از جمله آمریکا) پس از نهادهای قانون‌گذاری، اجرایی و قضایی است

که با توجه به اثرگذاری بسیار بالا در سیاست‌گذاری به‌عنوان نقطه کانونی فعالیت در آن کشورهاست. تعیین سیاست‌های خارجی برای کم‌رنگ کردن دایره اثر برخی از رقیبان و براندازی در پوشش تعامل به‌عنوان راهکار مهار و تغییر راهبردهای اصلی در مواجهه آنهاست.

اثرگذاری اندیشکده‌ها و پیچیدن نسخه‌های متداول تحت عنوان پژوهش و اسناد راهبردی - عملکردی از جمله اقداماتی است که به دنبال تغییر ذائقه مخاطب، نفوذ در اقشار خاص و تأثیر بر عامه مردم می‌باشند. لذا با بهره‌مندی از بازیگران غیردولتی و استفاده از ظرفیت برخی سیاسیون و یا مؤثرین، به دنبال ایجاد انشقاق داخلی و یا انحراف از حرکت یک جامعه هستند. بنابراین سه ضلع مثلث «اندیشکده‌ها، نهادهای تصمیم‌گیر و ظرفیت رسانه‌ای» یک نوع براندازی در جنگ شناختی با شیوه‌های مدرن است.

اقدامات راهبردی جبهه مرکب دشمن در ایجاد اختلال دستگاه محاسباتی

برنامه‌ریزی و تدوین سیاست‌های دفاعی و امنیتی در جهت صیانت از کیان نظام امری واجب است. یکی از مسائل مهم در این جنگ، ترکیب ابزار و تاکتیک‌ها و بهره‌بردن از راهبردهای مرکب در این نبرد توسط دشمن است.

تأکید مقام معظم رهبری بر وجود چالش ذهنی در سطح مدیران و عموم افراد جامعه (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۷/۱/۱) و توصیف مباحث مربوط به دشمن‌شناسی (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۵/۰۶/۰۷) و جبهه مرکب دشمن (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۹/۱۲/۰۴) دلیلی بر اقدام ترکیبی دشمن علیه جمهوری اسلامی است؛ هرچند از نظر ماهیت، نبردهای ترکیبی، سایبری، اطلاعاتی و ... با جنگ شناختی متفاوت و متمایز است، اما از منظر اقدام، عموم و خصوص من‌وجه‌اند. قلمرو نفوذ و عملیات تأثیر محور نقطه اشتراک بین جنگ‌های سایبری، اطلاعاتی، شناختی و ترکیبی است و نقطه افتراق هر کدام در نوع مواجهه است (مرکز آینده‌پژوهی علوم دفاعی، ۱۳۹۶: ۱۶).

دشمن تمام تلاش خود را برای به زانو درآوردن مردم به کار بسته و در این مسیر با راه‌اندازی یک جبهه (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۲/۰۲/۲۰) و جمع‌آوری ابزار مجهز، از قلم تا سلاح، از نفت تا فکر (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۵/۰۱/۱۱) با اختلافات مبنایی رقیبان، اما با همدستی با یکدیگر (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۵/۰۱/۱۱) و با استفاده از ابزارهای ارتباطی و رسانه (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۰/۱۱/۲۶) به دنبال پیدا کردن یک راه نفوذ برای ضربه زدن به جمهوری اسلامی ایران است (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۸۹/۰۷/۱۷). بدین منظور در ابتدا با مطالعات گسترده پیرامون جنبه‌های استعمار (کهن، نو، فرانوی) و عقب‌افتادگی کشورهای هدف (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۷: ۳۸۷)، اقدام به تأثیر جریانی و پس از آن، برقراری ارتباط با

بازیگران این عرصه داشته و در ادامه با تغییر انحراف مسائل اصلی و ایجاد تفرقه در میان اقشار مختلف، خصوصاً نخبگان (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۸: ۲۶)، باعث از بین بردن وحدت اجتماعی درون‌زا در جامعه می‌شود (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۷: ۳۸۸). لذا با درک درست از دشمن (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۷۶/۰۹/۰۵) و جبهه شکل گرفته، باید برای مقابله با خباثت و خدعه‌گری اندیشمندانه آن قدم برداشت.

از جمله اقدامات راهبردی دشمن می‌توان به القا و ایجاد مدیریت دوگانه، کم‌رنگ نشان دادن مقبولیت اجتماعی حاکمیت، القای ناکارآمدی اجتماعی نظام، تقویت جریان هم‌سو با غرب در داخل جهت حضور آنان در مناصب قدرت، تقویت و حمایت از افراد و گروه‌های مرتجع و واپسگرا، تغییر رفتار و سیاست‌های نظام در منطقه با هدف تضعیف محور مقاومت با ایجاد فشار مردمی بر رهبری و مدیران، تغییر تاکتیکی با عادی‌سازی روابط جهت تسهیل پیاده‌سازی اهداف در نظام جمهوری اسلامی، ترسیم آینده تاریک و ایجاد روحیه ضعف و یأس نسبت به آینده نظام و انقلاب اسلامی، ایجاد رعب در سطح جامعه همراه با تضعیف روحیه خودباوری و مقاومت، ایجاد تفرقه و برهم زدن وحدت و شکاف قومی - مذهبی در داخل کشور، از بین رفتن عدالت، سلب اعتماد و رویگردانی مردم از نظام و رهبری، پروژه بی‌ثبات‌سازی و استحاله از درون ارکان مدیریتی و ... اشاره نمود.

نفوذ فردی و جریانی و بیان سیاست‌های مقابله با نفوذ دشمن

نکته حائز اهمیت در جنگ شناختی، استفاده دشمن از راهکارهای مختلف (از جمله موارد فوق) به جهت ایجاد اختلال در نظام محاسباتی است و بدین جهت اهتمام خود را برای این مهم به کار بسته است. نفوذ (فردی و یا جریانی) یکی از اقداماتی است که برای ایجاد اختلال در دستگاه محاسباتی و در نتیجه تصمیم‌سازی نادرست، پس از آن، الگوسازی سهوی و گرفتن تصمیم بر مبنای نظرات دشمن و سپس برنامه‌ریزی طبق این تصمیمات و در نتیجه به کار بردن تصمیمات و هدایت و نظارت اشتباه و در آخر انحراف از معیار در مسیر و چشم‌انداز حرکت، طراحی شده است. لذا با تشخیص نفوذ فردی و جریانی می‌توان به مقابله با آن پرداخت (ر. ک: رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۶/۲۵).

رهبری معظم انقلاب نفوذ را در دو دسته تقسیم‌بندی می‌کنند: دسته اول نفوذ فرهنگی، امنیتی، سیاسی و اقتصادی و دسته دوم نفوذ فردی و جریانی (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۹/۴). نفوذ فردی در معنا و حقیقت، معرفی یکی از افراد دشمن به عنوان دوست و بزک کردن چهره اوست. در این نوع نفوذ به دو موضوع جاسوسی که کم‌اهمیت‌ترین نوع نفوذ فردی است و تصمیم‌سازی که همان عوض کردن تصمیم مدیران و مسئولان به نفع دشمن است می‌توان اشاره نمود و این مسئله در جای خود دارای اهمیت است به طوری که گاه مدیران کشور خواسته و یا ناخواسته تلاششان بر این است تا به نفع دشمن تصمیم گرفته، در مسیر خواسته

آنها گام بردارند (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۹/۴). رهبری معظم در بیان ابعاد این تلاش دشمن اشارات مبسوطی دارند که با بصیرت مردم و مسئولان خطر این نوع نفوذ را می‌توان از سر جمهوری اسلامی دور نمود. معظم‌له به نوع دیگر نفوذ نیز اشاره دارند و آن نفوذ جریانی است که هدف‌گذاری، شناسایی جامعه هدف و گروه مکمل را مورد توجه قرار داده و بر مسائل مطرح‌شده در این زمینه مبسوط پرداختند. در نفوذ جریانی، شبکه‌سازی در داخل ملت (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۹/۴)، آن هم با پول و جاذبه‌های جنسی و همچنین نفوذ نسبت به اشخاصی که در سرنوشت کشور مؤثرند (رهبر معظم انقلاب: ۹۰/۸/۱۴)، بیشتر از هر جنبه دیگر، مورد توجه قرار گرفته و هدف نیز آن است تا شخص مورد نفوذ همان چیزی را فکر کند که دشمن طراحی نموده (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۹/۴) و در این بین مخاطب عمدتاً نخبگان، افراد مؤثر، تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران هستند (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۶/۲۵).

نکته حائز اهمیت در این بحث رابطه معنایی نفوذ و جنگ شناختی است که به نظر رابطه عموم و خصوص من‌وجه است و نفوذ جریانی به‌عنوان یکی از اقسام نفوذ، بنابر نظر رهبری در دایره جنگ شناختی قرار می‌گیرد؛ هرچند نفوذ دشمن به انواع مختلف، ریشه در طول تاریخ دارد و چه بسا صرف اختلال در تصمیم‌گیری به‌عنوان یک تاکتیک بوده و نه راهبرد موضوعی در نبرد شناختی، اما تغییر طراحی دشمن و برنامه‌ریزی برای ایجاد نابسامانی ادراکی و دستکاری ذهنی و تغییر نگرش که منجر به تصمیم‌سازی می‌شود و نهایتاً فرد پیرامون همان مسائلی فکر می‌کند که دشمن طراحی نموده و این احساس به او دست می‌دهد که فکر او باعث این تصمیم شده و در نتیجه در رفتار تأثیر مستقیم می‌گذارد. نکته تکاملی اینکه، مخاطب این قسم از نفوذ کسانی هستند که با نگاه درست، همواره بر اصالت‌ها و ارزش‌ها پای می‌فشارند، اما با یک تخطئه دشمن از مسیر واقعی خارج می‌شوند (رهبر معظم انقلاب: ۹۰/۸/۱۴).

از منظر رهبری (حفظه الله)، اصول مقابله با نفوذ در ابعاد مختلف، با توجه به ماهیت همه‌جانبه دشمن در حمله و عدم غفلت از اصل واقعیت، دارای الزاماتی است (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۷/۱۳). مقدمه مقابله با نفوذ، شناخت روش‌ها و مبادی نفوذ است؛ ایجاد اختلاف، خشونت، بد نام کردن اسلام و سپس تجزیه کشورهای اسلامی در کنار به جان هم انداختن ملت‌های مسلمان و آحاد یک ملت به‌عنوان مبادی نفوذ دشمن است (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۵/۳۱). دشمنان پس از مقدمات نیازمند راهکارهایی هستند؛ بزرگ کردن برخی کشورها به‌عنوان فرشته نجات، سست کردن اعتقادات دینی و سیاسی، تقویت نارضایتی‌ها در داخل کشور، جذب جوانان به خصوص فعالین و اثرگذاران در سطوح مختلف برای اجرای مقاصد دشمن، از جمله آن راهکارهاست (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۷/۱۳).

ادراک‌سازی توسط مهندسی ذهن (خنیفر، ۱۳۸۴: ۲۲)، شکل‌گیری الگوهای ذهنی (ایمانی، ۱۳۹۱: ۱۰۵)، راه‌انداختن مسائل و چالش‌های ذهنی، تغییر پارادایم (الگوواره) ذهنی (حق‌شناس گرگابی، ۱۳۹۶: ۱۰۶) و بهره بردن از سوگیری‌های شناختی (کشاوری، ۱۳۹۸: ۳۴۵) از جمله کارکردهای بهره‌بری دشمن در نفوذ جریانی است.

هرچند ممکن است در این مسیر افراد خواسته یا ناخواسته در معرض سیلان نفوذ و موج جریانات مخرب پنهان قرار گرفته باشند. از همین روی و از باب مقابله لازم است سیاست‌هایی برای مواجهه با نخبگان، مدیران، تصمیم‌سازان و مسئولان درگیر اتخاذ نمود.

سیاست‌های الزامی مقابله با نفوذ در جنگ شناختی (با تأکید بر فرمایشات رهبر معظم انقلاب) با توجه به کارکردهای جریانی عبارت است از:

الف) ارتقا و مدیریت ادراک عمومی جامعه، از طریق بهره‌مندی از ظرفیت مسئولین و نخبگان تحت عنوان هوشیاری مسئولین و مردم در مقابل نفوذ (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۶/۴)؛

با توجه به تأثیر ادراکی دشمن در نخبگان و خدمت گرفتن قوای مؤثر هر کشور (از جمله دانشگاه‌ها و مراکز علمی) به‌عنوان مهم‌ترین عامل سازندگی فکری کشور (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۱۴: ۴۲۶) و تبلیغات زیاد و ایجاد گرایش‌های خاص در افراد که مانع پیشرفت و خودکفایی در بین نخبگان شده (امام خمینی: ۵۸/۳/۸)، گفت‌وگوی مستمر نخبگانی به منظور ترسیم چهره حقیقی کارکردهای انقلاب، در کنار تبیین نقاط برجسته عملکردی و توسعه گفتمان مشارکت مردمی البته با ارائه الگوهای صحیح مهارت‌افزایی اجتماعی و سازماندهی ظرفیت‌های مردمی و جهت‌دهی با محوریت حلقه‌های میانی از جمله راهکارهای عملیاتی این حوزه است.

ب) نهادینه‌سازی درون‌زا و برون‌نگر تحت عنوان سالم‌سازی و حفظ امنیت همه‌جانبه و مقابله مؤثر با ابعاد نفوذ (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۶/۱۴)؛

به منظور کاهش و مدیریت تهدیدات و پیشگیری و اصلاح آن بر مدار تنظیم مقررات، آموزش و آگاه‌سازی امنیتی در کنار نظارت رفتاری و روانی، البته با نگاه خلاقانه و بستر ساز فرهنگی، می‌توان به سمت ایجاد محیطی پویا، کارآمد و نوآور پیش رفت. در این مسیر با حیطه‌بندی دسترسی‌ها، تعهد و تبعیت از سیاست‌ها معبر فرهنگ‌سازی نیز هموار خواهد شد.

ج) تعمیق و اجماع‌سازی ملی در کنار مقاوم‌سازی و فرهنگ‌سازی که منجر به مصون‌سازی می‌گردد و بستر این امر معرفت آگاهانه به حقایق است (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۶/۲۵).

با عنایت به سوء استفاده برخی از افراد معتمد دارای دسترسی و دانش و جلوگیری از ریسک رفتار

آسیب‌زا و تهدیدات درونی ناظر به محیط و چه‌بسا حذف نیروهای ارزشی (امام خمینی، ۱۳۷۵: ۶ / ۲۵)، لازم است با رعایت چهارچوب‌ها و استانداردهای مدیریت و کاهش تهدیدات مبتنی بر فناوری، سایبری، شبکه‌ای، به تقویت باورها و آموزه‌ها پرداخت. در این زمینه با تعمیق و پیاده‌سازی نگرش‌دینی به سمت فرهنگ دانش‌بنیان حرکت نمود که نتیجه آن مصون‌سازی اجتماعی است.

(د) به‌کارگیری قدرت نرم در قالب آگاهی و بیداری ملت با استحکام پایه‌های انقلاب و استحکام فکر انقلابی بین‌نخبگان انقلابی (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۶/۲۵)؛

به‌جهت دستیابی به تصویر روشن و الهام‌بخش از فرهنگ اسلامی - ایرانی و بازگشت به فرهنگ غنی اسلام و برگرفته از قرآن (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۱۲: ۳۲۲) می‌توان با بازآفرینی و استقرار نظام ارزشی، انقلابی و توانمند بر مبنای اصول اسلامی در کنار گفتمان‌سازی و روزآمدسازی گفتمان فرهنگی و سیاسی، به آگاهی جامعه خصوصاً بازیگران عرصه شناختی کمک نمود.

(ه) افزایش و تعمیق اشراف اطلاعاتی با هدف شناسایی، مقابله و مهار نفوذ استراتژیک و همچنین بستن راه نفوذ سیاسی و اقتصادی و فرهنگی با همه توان (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۵/۲۶)؛

درایت و آگاهی به سبب جلوگیری از انباشت خلأها و نقاط ضعف در کنار هوشیاری و مراقبت (فلسفه تعمیق اشراف اطلاعاتی) به‌جهت جلوگیری از تغییر آرمان‌ها و سست کردن عزم‌ها و خودسازی و مایوس نشدن از وعده الهی و بازگشت به خویشتن (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۱۳: ۵۳۷) از جمله عوامل مصونیت‌بخشی در مهار نفوذ استراتژیک است.

(و) برنامه‌ریزی و مدیریت منسجم جهت تعمیم گفتمان انقلابی و تشکیل ید واحد از اقوام و مذاهب گوناگون شیعه و سنی (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۳/۱۴)؛

شناسایی روش‌ها و ابزارهای تهدید در کنار شناخت گفتمان حاکم در هر عصر به‌خاطر از بین بردن بحران‌های اجتماعی و ضد هنجارها که نتیجه آن اعتماد عمومی و تشکیل ید واحد، رضایت‌مندی و امید به آینده است، از جمله روش‌های رسیدن به گفتمان انقلابی بوده و ثمره آن را در وحدت اقوام مختلف می‌توان یافت؛ و این است نتیجه عمل بر مبنای شعائر که راهگشاست (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۱۳: ۵۳۷).

(ز) ناامید کردن دشمن از نفوذ در حرکت مردم و مسئولین با بازتعریف معیارها و سازوکارهای مختلف اداری و مدیریتی (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۷/۱۵).

مدیریت اثربخش و شناخت چالش‌ها، از بین بردن بروکراسی ناکارآمد، حراست از دستاوردهای فرهنگی - اجتماعی بر مبنای عدالت‌محوری، پایش و کنترل مدیریت و سازمان در کنار تربیت نسلی جدید و ملتزم (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۱۵: ۲۴۵) از جمله موارد در این بخش است.

ح) زنده نگه داشتن مفاهیم ارزشی مانند جهاد، شهادت، خانواده شهید، صبر، احتساب لله و حمایت از محور مقاومت با هدف افزایش نفوذ و عمق راهبردی (رهبر معظم انقلاب: ۹۴/۷/۱۳)؛

افزایش قدرت نرم و بسط جغرافیایی گفتمان ایثار، جهاد و شهادت در کنار تعریف دیپلماسی ایثار در سرفصل اقدامات راهبردی و کنش فعالانه در بازنمایی این رویدادها و همچنین مشارکت نهادهای تخصصی در این حوزه در تدوین دستورالعمل‌ها، توسعه فعالیت‌های داوطلبانه و الگومایی و معرفی دستاوردها تحت عنوان نمونه‌سازی موفق از جمله راهکارهای عملیاتی این سیاست است.

ط) به‌کارگیری نخبگان از طریق ظرفیت‌های جاری به سبب عمق‌بخشی و هوشمندسازی راهبردی از جمله موارد مورد اشاره رهبری در این بحث است.

البته موارد دیگری نیز قابل توجه است، از جمله: هوشیاری و عدم غفلت به‌عنوان رکن اساسی در مسئله (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۴/۰۶/۰۴)، باور به نفوذ و ایستادگی در مقابل «توهم خواندن» و خیالی بودن نفوذ جریانی (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۷۷/۰۶/۱۲)، ایجاد سامانه‌های هوشمند رصدی با بررسی عملکرد و تطبیق آن از باب پیشگیری (رحیمی و دیگران، ۱۴۰۱: ۲۳-۶۶)، مدیریت فرهنگ بر مبنای شعارهای انقلاب و مبنای آن (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۴/۰۶/۰۴)، اجرای احکام اسلامی و عدم مصلحت‌سنجی‌های نامتناسب به منظور جلوگیری از استحاله و بی‌هویت کردن درونی افراد و مدیران جامعه (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۷۰/۱۰/۱۴)، ایجاد بستر مناسب برای حضور نیروهای ایمانی و البته با توکل و همت بلند و چشمانی باز، از مواردی است که رهبری برای مقابله با استحاله فکری بدان اشاره نموده‌اند (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۷۵/۰۲/۰۴) و در آخر استفاده از ظرفیت‌های مردمی (نوبری و یعقوبی، ۱۴۰۱: ۱۵۱) از باب دفاع همه‌جانبه و کشاندن سطح دفاع بین مردم به‌عنوان راه‌حل نهایی جهت مصون‌سازی پهنه‌ای در این عرصه است.

آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ و ارائه راهکارهای عملی مقابله‌ای

پیروزی انقلاب اسلامی علاوه بر ایجاد تحول بنیادین و فراگیر، بازتاب فراوانی در زمینه‌های مختلف از جمله سیاست، جامعه، سبک زندگی و ... داشته است. روشن است که یکی از مسیرهای اقدامی دشمن برای توقف، کنترل، مدیریت و ایجاد انحراف در جمهوری اسلامی، نفوذ است.

هرچند جلوگیری از نفوذ به‌عنوان راهبرد مقابله‌ای جریان حق است، اما در این مدار احتمال وجود آسیب‌ها نیز ممکن است. غفلت در جامعه و کاهش ضریب هوشیاری و حساسیت مردم پاشنه آشیل مقابله با آسیب‌هاست (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۷۹/۰۲/۰۱). اتکا به خداوند که موجب فروریختن خوف و ترس می‌شود (امام خمینی، ۱۳۷۵ ج ۱۸: ۳۱۲)، هوشیاری و استقامت امیدوارانه، تلاش برای رسیدن به

خودکفایی در زمینه مقابله (امام خمینی: ۱۳۵۸/۱۰/۰۴) در کنار ایستادگی در برابر تهدیدات دشمن (امام خمینی، ۱۳۷۵، ج ۱۲: ۷) شاه‌بیت مقابله با جریان‌های انحرافی در مسیر است.

به‌طور کلی رده‌بندی آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ به چهار طبقه زیر منشعب می‌شود؛ اعتبار این طبقات نه از باب وحدت تقسیم است و نه از باب تساوی مقسوم و نه از باب همسانی مقسم؛ بلکه از منظر موضوعی و به پشته‌بندی کفویت محمول، به طبقات زیر تبدیل شده‌اند.

۱. به پشته‌بندی مبنایی، ریشه‌ای و عوامل شکل‌گیری حرکت انقلاب و نظام اسلامی؛ مانند: آسیب‌های نظری، تئوری و بنیادین (شیرودی، ۱۳۸۳)؛

۲. به پشته‌بندی فرایند شکل‌گیری و ره‌آورد آن؛ مانند آسیب‌های ساختارمحور، فرایندی و برآیندی (داشگردزاده، ۱۳۷۵: ۲۶)؛

۳. به پشته‌بندی رده‌ها، طیف‌ها و گروه‌های (قشری) مورد تهدید؛ مانند آسیب‌هایی که روحانیت، دانشگاهیان، روشنفکران، نیروهای مسلحانه، نهادهای انقلابی و دولتی را تهدید می‌کند؛

۴. به پشته‌بندی موضوعی (عام و کلی)، مانند آسیب‌های فرهنگی (مراکز علمی، تبلیغی و مطبوعاتی)، اقتصادی، سیاسی (احزاب و نهادهای سیاسی)، اجتماعی، نظامی و امنیتی (حاجی صادقی، ۱۳۸۳)؛

علت طبقه‌بندی آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ، رعایت اولویت‌هاست تا مبدا خود ما نیز در اقدام علیه نفوذ و اجرای سیاست‌های مقابله‌ای دچار خطای محاسباتی شویم و یا با پرداخت به آسیب‌های فرعی، از آسیب‌های اصلی غافل شویم (کشاورز، ۱۴۰۲: ۱۰۴). فرض دیگر: ادراک‌سازی اشتباه و تشکیل یک الگوواره فرعی و یا درگیری با مغالطات و خطای فکری شکل‌گرفته در مسیر مقابله است. ترویج نظریه «توهم توطئه» و کاهش ضریب هوشیاری و حساسیت نسبت به تحرکات از جمله مسائلی است که نتیجه آن غفلت نخبگانی و لغزش ذهنی است (امام خمینی، ۱۳۷۵، ص ۱۶۱).

۱. آسیب‌های احتمالی نظری و بنیادین

در راستای اجرای برخی از سیاست‌های مقابله با نفوذ دشمن، به دلیل وجود شبهات مبنایی و تصور غیر قابل حل بودن این شبهات، یا دوگانگی تقابلی شرع و عرف در حین اجرا و یا عدم اعتقاد قلبی نسبت به برنامه و اجرای از روی تکلیف یا درگیر مسائل فرعی شدن و بازماندن از مسائل اصلی، ممکن است منجر به وقوع آسیب‌هایی گردد، که زمینه به وجود آمدن آن عبارتند از: برداشت غلط از مفاهیم دینی، تفسیر به‌رأی در نخبگان و مدیران، استفاده از زور و اجبار در عمل به برخی اوامر، سرزنش بیش از اندازه برخی از کارپردازان، سهل‌انگاری مدیریتی و ... (صالحی‌زاده، ۱۳۹۴: ۵ - ۱۱) هوشیاری نسبت به گسل ایجادشده و

بهره‌مندی از نیروی تفکر و ترغیب نخبگان و مدیران به بهره‌وری از عمق مفاهیم بنیادین (امام خمینی، ۱۳۷۵: ۱۳ / ۵۳۷)، مهم‌ترین راه دفاعی در رویارویی آسیب‌های مبنایی است.

در این مسیر کنشگران تأثیرگذار (نخبگان)، در وهله اول ضمن آشنایی دقیق با منظومه فکری رهبران جامعه و پس از آن تبیین اصولی و مبنایی حرکت به مجریان، می‌بایست به‌دنبال ایجاد انگیزه اثرگذاری باشند، لذا با برقراری ارتباط مستمر و عمیق با مجریان (تحت عنوان زیست انقلابی) و راه‌اندازی رزمایش‌های آزمایشی، اقدام به طرح شبهات مبنایی مشخص نموده و با گرفتن بازخورد (به‌صورت محاوره‌ای) از آنها و سپس تحلیل گفتمان شکل گرفته به آموزش تکنیک‌های اصولی مواجهه با این نوع شبهات می‌پردازند؛ این اقدام را می‌توان تحت عنوان دوره‌های ضمن خدمت، توانمندسازی و ... به اجرا درآورد.

یکی از اشتباهات این مسیر استفاده از ابزار جدل است که مخصوصاً با وجود فضای مجازی و شبکه‌های ارتباطی، به‌عنوان نقطه ضعف محسوب می‌شود. همان‌طور که محتوا مهم است، یادگیری اصول و روش‌ها، شیوه‌های کاربردی و اسلوب‌ها و قصد جدی، نیز مهم است که از طریق سبک‌های اقناع مخاطب می‌توان سیره عقلایی و جدال احسن را فهم، حل و تبیین نمود. با استفاده از ظرفیت‌های جدید پاسخ‌گویی و بهره‌مندی از مهارت‌های روان‌شناسی و مردم‌شناسی، افزایش سطح علمی نخبگان و کنشگران میدان، مخاطب‌سنجی و افکارسنجی دائمی، می‌توان به واکسینه‌سازی نیروهای خودی و حل مبنایی معرفتی آنان اقدام کرد.

۲. آسیب‌های احتمالی ساختارمحور

ممکن است مجریان در راستای مقابله با نفوذ و حین اجرای برخی از بندهای موجود در سیاست‌های اقدامی، درگیر «مارپیچ فرایند اقدام» شوند که نتیجه آن توقف و یا عدم موفقیت در مقابله است. عدم توانایی حل مشکلات به دلیل وجود ساختارهای پیچیده، فربه و غیر قابل برطرف بودن ساختارها، وجود قوانین دست‌وپاگیر که باعث ایجاد ترس در مدیران می‌شود، وجود افراد ضعیف در ساختار و رأس هرم و عدم توانایی آنان، طولانی بودن فرایند برطرف نمودن مشکلات و اجرای سطحی سیاست‌ها، وجود فساد در برخی لایه‌های حاکمیت همچون خصولتی‌ها و ... نمونه‌ای از آسیب‌های این عرصه است.

راه‌حل مقابله با آسیب‌های این طبقه را می‌توان با ایجاد فرهنگ سازمانی منعطف بر پایه ارزش‌هایی همچون اعتماد، همکاری، انعطاف و اخوت و همچنین التزام نسبت به جاری نمودن آن از بالاترین سطح تا پایین‌ترین رتبه، البته با جریان‌سازی و مطالبه‌گری در لایه‌های مختلف حاکمیت تا به مردم اجرایی نمود.

پس از آن با راه‌اندازی برنامه تحولی آهسته و پیوسته، در بدو امر با هماهنگی ساختن نهادهای دولتی، حذف تشریفات و رعایت دقیق مقررات حاکم بر دستگاه‌ها (مقام معظم رهبری: ۱۴۰۱/۰۹/۱۶) و پس از آن با تغییر ساختار طولی و حرکت به سمت ساختار مسطح خودمدیریتی و مبتنی بر تیم‌ها و گروه‌های کاری، به تقویت مسئولیت‌پذیری و تصمیم‌گیری در قاعده ساختار (پایین‌ترین رتبه) اقدام نمود؛ برای این منظور می‌بایست در ابتدا با تمرکززدایی در مدیریت (و با درک آسیب‌های احتمالی) و استفاده از مدل‌های مدیریت اهداف سازمان و نتایج کلیدی (OKR) به افزایش انعطاف‌پذیری با مشارکت اعضا پرداخت؛ برگزاری دوره‌های ارتقای مهارت مجریان، مدیریت زمان، مهارت‌های ارتباطی، روش‌های حل مسئله و ... از جمله شیوه‌هاست.

راه‌اندازی سامانه‌های نظارتی چند لایه (خودارزیاب، سیستم ارزیاب، مدیر ارزیاب، خروجی‌محور و ناظر مردمی) به جهت افزایش شفافیت و انتقال اطلاعات به صورت مؤثر و بروز، تسهیل جریان اطلاعات و ... به عنوان ابزار قدرتمند در کاهش بروکراسی است.

۳. آسیب‌های احتمالی قشری مورد تهدید

در مسیر اجرای سیاست‌ها ممکن است برخی از اقشار نخبگانی جامعه که به واسطه سختی‌ها و مشکلات عدیده، در برخی اوقات در نهان و سپس در جمع‌های خودی و گاهی آشکارا، مسیر و خواسته تعریف‌شده دشمن برای انقلابیون را تکرار می‌کنند (بزرگ‌نمایی برخی کاستی‌ها، تخطئه نظام به دلیل نارسایی‌ها، نادیده انگاشتن دستاوردهای عظیم انقلاب، تعمیم عملکرد نامطلوب و غیرقابل دفاع برخی از مدیران به کلیت نظام، سیاه جلوه دادن وضعیت موجود، تحلیل‌های منحرف‌کننده و مغالطه‌آمیز، مقایسه سطحی جمهوری اسلامی و برخی کشورها و ... نمونه‌ای از این ادعاهاست).

غالباً شکل‌گیری این نظام ذهنی (لایه نیمه‌هوشیار ذهن)، در ابتدا تحت عنوان دفاع از حق و صدای مظلومان شدن و ... است و سپس با افتادن در دام رسانه‌ای دشمن، تبدیل به افشاگری‌های خارج از روند و ساختار می‌گردد.

واژگانی همچون: فساد سیستماتیک، چپاول مسئولین، بی‌عرضگی رهبری، بن‌بست نظام‌سیاسی و ... از جمله رسیدن به «بن‌بست ذهنی» است. فراموش نشود که اصل دفاع از مظلوم، حق و عدالت، افشاگری نسبت به فساد، ظلم و ... همه به عنوان هنجارهای مثبت در جامعه است، اما روش به کارگیری موارد فوق و مسیر دستیابی به آنهاست که باعث ایجاد آسیب در مسیر حق و عدالت می‌گردد.

در این مسیر در ابتدا می‌بایست نسبت به موضع‌گیری شفاف و فعالانه نخبگانی و همچنین درخواست به جهت پذیرش مسئولیت کلیدی توسط شایستگان درکنار پاسخگو بودن آنان اقدام نمود. در بین لایه

مجریان نیز باید تمام هم و غم را بر جلوگیری از مرور مستمر افکار آزاردهنده و تجربیات و احساسات منفی افراد و همچنین جلوگیری از روایت‌سازی‌های مجعول توسط همکاران بنا داشت. غربال‌گری افراد و تغییر جایگاه، برگزاری جلسات بارش فکری و ایجاد فضایی برای بیان نظریات مجریان، البته با آگاهی کامل از منظومه فکری امامین انقلاب، توسط نخبگان و تأکید بر چشم‌اندازهای مطلوب و خروجی‌محور بودن برنامه‌های رسیدن به این چشم‌اندازها، از جمله راهکارهای داخلی و در محیط نسبت به مجریان است.

ایستادگی کنشگران فعال در مقابل بحران معنویت و تنوع‌طلبی و تجمل‌گرایی مجریان، جلوگیری از تداخل در حوزه‌های مسئولیتی، تقید به شایسته‌سالاری در گزینش و انتصابات، برخورداری از روحیه تواضع و خدمتگزاری، عملکرد عادلانه، موقعیت ندادن به چاپلوسان، و ... توسط مدیران بسیار مهم و ضروری می‌باشد (کشاوری، ۱۴۰۲: ۱۰۵).

۴. آسیب‌های احتمالی موضوعی

نمونه‌ای دیگر از آسیب‌های احتمالی در مسیر مقابله با نفوذ، آسیب‌های موضوعی شامل: فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، هنری، رسانه‌ای و ... است که هرکدام از این تقسیم‌بندی‌ها دارای زیرشاخه‌های خاص خود است (حاجی صادقی، ۱۳۸۳).

یأس و بدبینی نسبت به موضوع فعالیت، ایجاد توقعات کاذب، تضعیف نهادهای مردمی، اختلال در تصمیم‌گیری، ضعف در اطلاع‌رسانی و عدم پاسخ‌گویی، داشتن یک پرده امنیتی و محیط امن، تعطیل شدن نظارت عمومی، ترویج روحیه تقلیدی، انفعالی و خودباختگی، گسست فرهنگی ایجادشده نسلی و ... نمونه‌ای از مسیرهای آسیب‌رسان در مقابله با نفوذ است.

درگام صفر با تقویت زیرساخت‌های اطلاعاتی و رویه‌های ثبت، نگهداری و طبقه‌بندی اطلاعات در دستگاه‌های اجرایی و سپس با شناسایی گلوگاه‌ها و نقاط با آسیب‌پذیری بالا در کنار گفتمان‌سازی و آگاه‌سازی عمومی و اطمینان‌بخشی به مردم در راستای عادلانه‌سازی اقدام به شناسایی و سپس حذف افراد و جریان‌هایی که در سیستم نفوذ کرده‌اند، می‌نماییم.

تعیین نقشه مهندسی فرهنگی عرصه‌های مختلف و تبیین نقش مقابله‌ای افراد و دستگاه‌ها و هوشمندسازی فرایندهای اداری و عملیاتی در موضوع فعالیت در کنار بازنگری در مأموریت دستگاه‌های فعال در حوزه اجرای سیاست‌های الزامی مقابله‌ای و تمرکز بر فناوی‌های نوظهور و تحول‌آفرین در حوزه اجرای سیاست‌های الزامی به‌ویژه زیست‌فناوری، هوش مصنوعی، بلاک‌چین و ... خصوصاً در سامانه‌های نظارتی در کنار طراحی مدل نظارتی یک پارچه با توجه به گستردگی موضوعی، از جمله اقدامات مراحل فرایندی است.

حساسیت‌زایی پیرامون ارائه گزارش‌های مردمی و رسیدگی فوری و دقیق به گزارشات، در کنار اقدامات فوق از جمله راهکارهای مقابله با آسیب‌های این طبقه است.

۵. آسیب‌های احتمالی کلان نظام

علاوه بر آسیب‌های احتمالی فوق، دو دسته فرعی دیگر آسیب‌زا وجود دارد که با توجه به فراوانی رویدادهای رخ داده و احتمال بالای درگیری، لازم است به‌صورت مستقل به آنها پرداخت. یکی از این موارد، آسیب در لایه مدیریت کلان نظام اعم از رهبری، مسئولین قوا و ارشد نظام است.

بازخورد عملکرد خواص و به‌طور کلی کارگزاران نظام در جامعه تأثیرات فراوانی دارد، هرچند کارکرد کلی این اشخاص، مثبت و در راستای نهادینه‌سازی نظام باشد، در نتیجه مردم نیز دل‌گرم‌تر می‌شوند، اما عملکرد نامطلوب و بی‌تفاوتی نسبت به خواسته‌های مردم در عرصه‌های مختلف باعث دل‌سردی از حکومت در بین مردم می‌شود.

موضع‌گیری منفعلانه آنان در برابر سیاست‌های خاص، عدول از اجرای سیاست‌های کلی نظام، عدم پذیرش مسئولیت کلیدی، تداخل در حوزه‌های مسئولیتی همدیگر، عدم تصمیم قطعی، بی‌توجهی به مطالبات مردمی در زمینه‌های مختلف، تبعیض و عملکرد ناعادلانه، اختلاف طبقاتی، عدم رعایت اصول مدیریت نظام اسلامی، پذیرش چاپلوسان، روزمرگی در کار و عدم خلاقیت، ضعف روانی و شخصیتی، مدیریت غیرعلمی، گرایش به جناح‌های سیاسی و ... از جمله آسیب‌هاست؛ (حاجی صادقی، ۱۳۸۳) قرار گرفتن در «تله مارپیچ سکوت» توسط برخی مدیران به‌عنوان آسیب محوری این بخش است.

به نظر می‌رسد در ابتدا با بازبینی وظایف و ساختار دستگاه‌های اجرایی بر اساس کارکرد اصلی آنان شامل: خط‌مشی‌گذاری، تنظیم‌گری، تسهیل‌گری، ارائه خدمت و امور بازتوزیعی با رعایت تمرکز وظایف در سطح کلان، به شناسایی دقیق موقعیت‌های تعارضات منافع ساختاری رسید. در مرحله بعد با تدوین نقشه راه ارتقای حکمرانی داده کشور و تقسیم کار نهادی و اصلاح شاخص‌های ارزیابی عملکرد مدیران مشمول ماده ۷۱ قانون مدیریت خدمات کشوری بر اساس میزان ترک فعل‌ها، در کنار انتشار عمومی اسامی مدیران دولت، مشمول قانون رسیدگی به دارایی مقامات و مسئولان که نسبت به ثبت و به‌روزرسانی دارایی‌های خود در سامانه ثبت دارایی مسئولان در قوه قضائیه اقدام ننموده‌اند، می‌توان قسمتی از آسیب‌ها را کاهش داد.

توسعه امضای الکترونیک و تأیید دومرحله‌ای یا چندمرحله‌ای به‌جهت سهولت در اجرای برنامه‌ای، هوشمندسازی ارزیابی رضایت‌مندی کارمندان، از جمله اقدامات هم‌زمان با فرایند فوق است که باعث کاهش آسیب‌های نفوذ می‌گردد. به‌جهت مقابله با مارپیچ سکوت نیز با حمایت از تشکیل و تقویت

نهادهای دیده‌بان مردمی، به احیای مسئولیت همگانی و توجیه نکردن اشتباهات مجریان می‌رسیم. با ممانعت از مداخلات ناگهانی و وضع مقررات دفعی و شناسایی گلوگاه‌ها و نقاط با آسیب‌پذیری بالا در زنجیره و حل مشکلات به‌صورت بومی و منطقه‌ای، می‌توان به سمت پیشگیری از پیدایش بحران پیش رفت.

۶. آسیب‌های احتمالی غیر جدی

طبقه دیگر، آسیب‌هایی است که تهدید جدی به شمار نمی‌رود، اما حرکت تکاملی و پویایی انقلاب را دستخوش تغییرات قرار می‌دهد. در راستای اجرای سیاست‌های مقابله با نفوذ ممکن است برخی آسیب‌ها گریبان‌گیر جبهه حق شود.

ناهماهنگی نهادها و سازمان‌ها، وابستگی اقتصادی مدیران و کارگزاران، تشریفات زائد اداری، روحیه بی‌تفاوتی نسبت به مقررات و تساهل، رواج ناهنجاری‌های اجتماعی، کم‌کاری، تشدید اختلاف طبقاتی، بی‌توجهی به حقوق دیگران، شیوه‌های غلط تبلیغات، سکوت در برابر تخریب چهره‌های انقلابی، همکاری در ترور شخصیتی اثرگذاران، تقدس‌زدایی برخی چهره‌ها به اسم انتقاد عملکرد، ایجاد دوگانگی شخصیتی (روحیه نفاق)، به‌کارگیری افراد منفعل در ساختار حکمرانی، تضعیف روحیه تعاون، عدم استقرار عدالت، تحلیل غلط و انحرافی، ناهماهنگی و نداشتن وحدت رویه از قبیل موارد آسیب‌زاست.

می‌توان به‌جهت مقابله، با استقرار حاکمیت داده و الزام کلیه دستگاه‌ها به تبادل داده‌ها و ایجاد زیرساخت‌های رصد هوشمند مبتنی بر فناوری‌های تنظیم‌گری و نظام پایش و نظارت بر کیفیت خدمات مسئولین، به‌سمت استانداردسازی فعالیت مطلوب و رتبه‌بندی عملکرد واحدها و مسئولین حرکت کرد.

همگام با نظام پایش کیفیت به شناسایی مصادیق فعالیت‌های تصدی‌گرایانه غیرضروری در سطح دستگاه‌های دولتی، ایجاد زیرساخت لازم برای احراز اصالت، ثبت یا تبادل تمامی مدارک و اسناد ثبتی - هویتی و تحصیلی افراد و پس از آن شناسایی پدیده‌ها و رفتارهای مجرمانه نوظهور، جرم‌انگاری و افزایش بازدارندگی مجازات‌ها با افزودن محدودیت‌های اقتصادی و اجتماعی، توسط دستگاه‌های حراستی و حفاظتی می‌توان اقدام نمود.

اجرای طرح منزلت‌رفتار فرهنگی و اجتماعی در قالب شناسایی و معرفی رفتارهای اجتماعی تراز، ایجاد سازوکارهای لازم به منظور تسهیل دسترسی خبرنگاران و فعالان رسانه‌ای به اطلاعات حوزه تخصصی مربوطه، کشف بهنگام انواع فساد و برخورد قاطع و بدون تسامح با مرتکبین از طریق توسعه روش‌های کنترلی و نظارتی چندلایه و ترکیبی، از جمله اقدامات خارج از محیط فعالیت می‌باشد.

جلوگیری و اجتناب از مباحثات و مجادلات مهمل و بی‌حاصل توسط کنشگران، اجتناب از استفاده نابجا جناحی و بهتان و افترا گروه‌های سیاسی به یکدیگر، اجتناب از مطرح کردن واژه نفوذ بدون

محتوای متناسب (رهبر معظم انقلاب: ۱۳۹۴/۰۹/۰۴)، حفظ اصل هوشیاری (کیاست) و مواظبت، از جمله راهکارهای کلی در مقابل آسیب‌های احتمالی غیرجدی و کندکننده مسیر حرکت است.

حال با این وجود و به سبب جلوگیری از آسیب‌های مختلف در جنگ شناختی و با ملاحظه راهبردهای فوق می‌توان پیشنهادات عملی در این حوزه ارائه داد.

- پاسخ‌گویی واقعی به نیاز جامعه علمی کشور در کنار شناسایی بسترهای نفوذ موردی مانند بورس‌های تحصیلی، دادن تابعیت و ...، توسط حاکمیت و ارائه راهکارهای قانونی برای مقابله هوشمندانه، در کنار احصاء عوامل بستر ساز نفوذ دشمن در حوزه تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری یکی از پیشنهادات عمومی مقابله‌ای در حوزه آسیب‌های نفوذ در سطح قوه مجریه است.

- از دیگر راهکارهای پیشنهادی در این حوزه، اصلاح و بهبود قوانین بستر ساز فساد و برخورد قاطع و سریع با مسئولان یا وابستگان متخلف آنان، پاسخ‌گویی شفاف به مردم، پرهیز مسئولان از زندگی اشرافی، تشکیل سازمان ملی مبارزه با فساد اقتصادی و مالی، راه‌اندازی مرکز فرماندهی متمرکز برای سیاست‌گذاری و پایش فضای مجازی کشور از بسترهای زمینه‌ای - مقابله‌ای با آسیب‌هاست که می‌تواند در سطح مجموعه هماهنگی سران قوا اتفاق بیفتد.

- بازسازی ساختار مدیریتی و اجرایی کشور به‌منظور تبیین صلاحیت‌های تخصصی مدیریتی و پیاده‌سازی الگوی مدیریت جهادی و شایسته‌سالاری از دیگر مواردی است که توسط ستاد راهبری تحول دولت، ذیل سند تحول، می‌تواند در تقویت ساختار حکومتی مؤثر باشند.

بازطراحی نظام گزینش و استخدام کشور و بروزرسانی شاخص‌ها و معیارهای ارزیابی افراد با تأکید بر عبور از رویکرد تمرکز بر ظواهر (توسط سازمان استخدامی کشور)؛

- ترمیم و روزآمدسازی سازوکارهای حفاظتی و امنیتی رایج در کشور از طریق به‌کارگیری عوامل متخصص و مسلط به دانش روز در مناصب کارشناسی و سیاست‌گذاری؛ این مهم با مدیریت شعام و نظارت سازمان پدافند توسط مجموعه‌های حراستی ذیل قوای سه‌گانه قابلیت اجرایی دارد.

- ارتقا و روزآمدسازی آموزش‌ها و مهارت‌های حفاظتی و حراستی آحاد کارشناسان و مدیران سازمان‌ها و نهادهای حساس با تکیه بر دانش روز و تجربیات جهانی که توسط نهادهای حفاظتی و حراستی داخل در مجموعه قوا قابلیت اجرایی دارد.

- سرمایه‌گذاری فرهنگی و آموزشی در حوزه آگاهی‌سازی حفاظتی و امنیتی افکار عمومی و شکل‌دهی فرهنگ عمومی حفاظت و امنیت در سطح جامعه، توسط سازمان پدافند غیرعامل.

به‌طور کلی مواجهه تطبیقی جهت مقابله با نفوذ در یک تقسیم‌بندی کلان، به پیشگیری از

مخاطرات، تشخیص، واکنش و بازیابی تقسیم می‌شود.

فراموش نکنیم که: جنگ شناختی فقط مبارزه با آنچه مردم فکر می‌کنند، نیست، بلکه مبارزه با طرز فکر آنهاست و اگر بتوان طرز فکر مردم را تغییر داد، بسیار قدرتمندتر و فراتر از اطلاعات به دست آمده برای نبردهاست.

نتیجه

پیروزی انقلاب اسلامی و تغییرات تحول‌آفرین آن، موجب احساس خطر دشمنان و مقابله با حرکت تمدنی آن در عرصه‌های مختلف شد. فراهم‌سازی امکانات به‌جهت انحراف در حرکت ملت از جمله اقدامات دشمن در این زمینه بوده است. یکی از اقدامات بسیار مهم جبهه مرکب دشمن، نفوذ در سطوح مختلف حاکمیت و ساختارهای منشعب است. نفوذ فردی و جریانی، تقسیمی است که رهبری معظم انقلاب ضمن بیان و ارائه هشدارهای لازم، آسیب‌های وارده آن را نیز برشمرده‌اند. در جنگ شناختی و به‌جهت جلوگیری از اختلال در دستگاه محاسباتی و انحراف از معیار، می‌بایست سیاست‌های الزامی از حیث مقابله با نفوذ جریانی بیان گردد. ارتقا و مدیریت ادراک عمومی جامعه، سالم‌سازی و حفظ امنیت همه‌جانبه و مقابله مؤثر با ابعاد نفوذ، تعمیق و اجماع‌سازی ملی در کنار مقاوم‌سازی، به‌کارگیری برخی از مؤلفه‌های قدرت نرم، افزایش و تعمیق اشراف اطلاعاتی، برنامه‌ریزی و مدیریت منسجم جهت تعمیق گفتمان انقلابی، زنده نگه‌داشتن مفاهیم ارزشی، ایجاد بستر مناسب برای حضور نیروهای ایمانی و استفاده از ظرفیت مردمی از باب دفاع همه‌جانبه و ... از جمله سیاست‌های مقابله با نفوذ است.

در این پژوهش پس از برشمردن سیاست‌ها و طبقه‌بندی آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ در چهار دسته اصلی و دو دسته فرعی، به آسیب‌های احتمالی مقابله با نفوذ هر طبقه و راهکارهای عملی تقابلی با آن اشاره شد.

پس از آن با بیان پیشنهادهای (همچون: اصلاح و بهبود قوانین بستر ساز فساد و برخورد قاطع با متخلفان، پاسخ‌گویی واقعی به نیاز جامعه علمی کشور و شناسایی بسترهای نفوذ موردی، راه‌اندازی مرکز فرماندهی متمرکز، بازسازی ساختار مدیریتی و اجرایی، بازطراحی نظام گزینش، پیاده‌سازی الگوی مدیریت جهادی و شایسته‌سالاری، روزآمدسازی مهارت‌ها و ترمیم سازوکارهای حفاظتی و ...) سعی گردید بتوان با آگاهی از وجود نفوذ جریانی و اقدامات دشمن و ایجاد اولویت در برخورد قاطع با دشمن، در این مسیر به تقلیل آسیب‌ها، کاهش خسارات، خنثی‌سازی تأثیرات، تقویت ساختار و بر هم زدن معادلات دشمن و در یک کلام مقاوم‌سازی و مصون‌سازی پهنه‌ای دست یافت.

منابع و مآخذ

- احمدیان، علی‌اکبر (۱۳۹۴). تبیین ماهیت انواع نفوذ و رابطه آن با دستگاه چهارطیفی تهدید. *فصلنامه امنیت ملی*. ۵ (۴).
- امام خامنه‌ای، سید علی. *مجموعه بیانات*: <https://farsi.khamenei.ir/>
- امام خمینی، سید روح‌الله (۱۳۷۵). *صحیفه امام*. قم: نشر اسلامی.
- ایمانی، فاطمه و دیگران (۱۳۹۱). تأثیر نقشه‌های شناختی در بازآفرینی الگوهای شناختی از محیط. *فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*. ۱۳ (۴).
- برزگر، ابراهیم (۱۳۷۹). دشمن‌شناسی در اندیشه سیاسی امام خمینی (ره). *مجموعه مقالات هفتمین سمینار تبیین اندیشه دفاعی امام خمینی (ره)*. تهران: سازمان عقیدتی سیاسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.
- حاجی صادقی، عبدالله (۱۳۸۳). آسیب‌شناسی ارکان انقلاب اسلامی. *نشریه حصون*. ۲ (۲).
- حق‌شناس گرگابی، محمد و دیگران (۱۳۹۶). شناسایی ابعاد مدل‌های ذهنی تصمیم‌گیران استراتژیک در نهادهای حاکمیتی. *فصلنامه انجمن علوم مدیریت ایران*. ۱۲ (۴).
- خلف‌زاده، رشید، حسن خوزین و منوچهر شریفی (۱۴۰۰). راه‌های مقابله با نفوذ فرهنگی دشمن از منظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی). *فصلنامه مطالعات دفاع مقدس*. ۷ (۱).
- خنیفر، حسین (۱۳۸۴). مهندسی ذهن و خلاقیت. *نشریه پرسمان*. ۹ (۳).
- داشگرزاده، خدابخش (۱۳۷۵). *بهبود روش‌ها و حیطه عملکرد آن*. تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۸۵). *نعت‌نامه*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- الراغب الأصفهانی (۱۴۱۲ق). *المفردات فی غریب القرآن*. صفوان عدنان الداودی. بیروت: دار القلم.
- رحیمی، بهمن و همکاران (۱۴۰۱). طرح راهبردی مقابله با نفوذ امنیتی - اطلاعاتی آمریکا در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر آراء و اندیشه امام خامنه‌ای. *فصلنامه امنیت ملی*. ۱۲ (۳).
- سلطانی، فرزاد؛ حسن محمدی منفرد و مهدی جاودانی مقدم (۱۴۰۱). بررسی کاربرد جنگ‌شناختی در حوزه‌های عملیاتی سازمان ناتو. *فصلنامه محیط‌شناسی راهبردی جمهوری اسلامی ایران*. ۶ (۴).
- عمید، حسن (۱۳۹۰). *فرهنگ اصطلاحات عمید*. تهران: امیرکبیر.
- فولادی، قاسم و دیگران (۱۳۹۸). بررسی تغییر و تحولات فضای سایبر و شناسایی جهت‌گیری آینده آن: شکل‌گیری فضای شناخت. *فصلنامه راهبرد دفاعی*. ۱۵ (۴).
- فیروزکوهی مهدی و همکاران (۱۴۰۱). چستی نفوذ فکری - فرهنگی. *فصلنامه آفاق امنیت*. ۱۳ (۲).

- کشاورز، محمود (۱۳۹۸). *راهبرد دشمن در جنگ شناختی علیه انقلاب اسلامی*. قم: دانشگاه معارف اسلامی.
- کشاورز، محمود (۱۳۹۹). *راهبرد دشمن در عرصه مدیریتی*. قم: اندیشکده زمانه.
- کشاورز، محمود (۱۴۰۲). *رهیافت مقابله‌ای جمهوری اسلامی ایران در جنگ شناختی علیه دشمن با تأکید بر شبکه‌سازی هوشمند سرمایه انسانی*. *اندیشکده زمانه*. ۶ (۲).
- کلانتری، فتح الله (۱۳۹۵). *مشخصات جنگ احتمالی آینده علیه جمهوری اسلامی ایران و راهبردهای مقابله با آن*. *فصلنامه راهبرد دفاعی*. ۱۴ (۴).
- گنجور، مهدی (۱۳۸۹). *دشمن‌شناسی در آینه وحی و نظام ارزشی*. تهران: حیات طیه.
- محبوب، حسن و سعید شکوری (۱۴۰۱). *جنگ شناختی مدرن: از شناخت در رزم تا عرصه جنگ شناختی*. *فصلنامه مطالعات منابع انسانی*. ۱۲ (۲).
- محمدی نجم، حسین (۱۳۸۹). *جنگ شناختی بعد پنجم جنگ*. تهران: دانشگاه جامع امام حسین (ع).
- مرکز آینده‌پژوهی علوم دفاعی (۱۳۹۶). *جنگ ترکیبی مروجی بر ادبیات*. ترجمه محمد جولانی و قاسم فولادی. تهران: مؤسسه آموزش تحقیقات دفاعی.
- معین، محمد (۱۳۹۱). *فرهنگ معین*. تهران: امیر کبیر.
- مقدم‌فر، حمیدرضا و ابراهیم محسنی (۱۴۰۰). *جنگ شناختی*. *علم پیروز در نبرد ذهن*. تهران: تسنیم.
- میرشکاری، جواد (۱۳۸۶). *فرهنگ واژه‌های مصوب فرهنگستان*. تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی.
- نوبری، علیرضا و شهاب الدین یعقوبی هیق (۱۴۰۱). *مسئله نفوذ در حکومت و راهبرد مقابله با آن بر اساس تحلیل محتوای سوره منافقون*. *نشریه علمی سیاست دفاعی*. ۷ (۳).
- نوذری، حسینعلی (۱۳۸۰). *فلسفه تاریخ*. *روش‌شناسی و تاریخ‌نگاری*. تهران: طرح نو.
- الوانی، مهدی (۱۳۸۴). *مدیریت عمومی*. تهران: انتشارات نی.
- Claverie Bernard, Cluzel François Du (2022). "Cognitive Warfare": The Advent of the Concept of "Cognitics". in the Field of Warfare.
- Forrester, J. W. (1971). *Counterintuitive behavior of social systems*. Technology Review.
- Hartley III, Dean S, Kenneth O. Jobson (2021). *Cognitive Superiority: Information to Power* 1 st ed.
- Kauppi, Niilo (2010). *Knowledge Warfare: Social Scientists as Operators of Global Governance*.
- Mind - definition of mind in English (2017). *Oxford Dictionaries*. Oxford: Dictionaries English. Retrieved. 08- 05.